

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lagstiftning om genomförande av direktivet om öppna data

Ärende

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lagstiftning om genomförande av direktivet om öppna data (RP 74/2021 rd).

Beredning i utskott

Utskottets betänkande: Förvaltningsutskottet (FvUB 10/2021 rd).

Beslut

Riksdagen har antagit följande lagar:

Lag

om ändring av lagen om informationshantering inom den offentliga förvaltningen

I enlighet med riksdagens beslut
upphävs i lagen om informationshantering inom den offentliga förvaltningen (906/2019) 1 § 2 mom.,
ändras 3 § 4 mom., 10 § 1 mom. 1 punkten, 11 § 2 mom. och 19 § 2 mom., av dem 10 § 1 mom. 1 punkten sådan den lyder i lag (/), samt
fogas till lagen nya 24 a och 24 b § som följer:

3 §

Lagens tillämpningsområde och begränsningar i det

Bestämmelserna i 4 kap. samt 22—24 och 25—27 § ska tillämpas på privatpersoner, privaträttsliga sammanslutningar och sådana offentlighetsrättsliga samfund som inte är myndigheter till den del dessa sköter offentliga förvaltningsuppgifter. På privatpersoner, privaträttsliga sammanslutningar och sådana offentlighetsrättsliga samfund som inte är myndigheter tillämpas dessutom vad som föreskrivs i 4 och 28 § när de utövar offentlig makt på det sätt som avses i 4 § 2 mom. i lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet eller när det särskilt föreskrivs att den lagen ska tillämpas på deras verksamhet. Vidare tillämpas vad som föreskrivs i 19 § 2 mom. samt i 24 a och

Riksdagens svar RSv 107/2021 rd

24 b § i denna lag på privaträttsliga sammanslutningar och sådana offentligrättsliga samfund som inte är myndigheter när de utövar offentlig makt på det sätt som avses i 4 § 2 mom. i lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet.

10 §

Den offentliga förvaltningens informationshanteringsnämnd

I anslutning till finansministeriet finns en informationshanteringsnämnd för den offentliga förvaltningen (*informationshanteringsnämnden*) med uppgift att

1) bedöma hur statliga ämbetsverk och inrättningar, välfärdsområden och välfärdssammanslutningar samt kommuner och samkommuner genomför och iakttar 4 § 2 mom., 5, 19, 22—24, 24 a, 24 b och 28 § samt 6 kap.,

11 §

Informationshanteringsnämndens bedömningsuppgift

Informationshanteringsnämnden har trots sekretessbestämmelserna rätt att för skötseln av en bedömningsuppgift, från de myndigheter som är föremål för bedömning kostnadsfritt få sådana utredningar som är nödvändiga för skötseln av bedömningsuppgiften samt behövliga uppgifter om informationshanteringsmodellen, om bedömningen av förändringar i informationshanteringen, om hur tillgången till information som avses i 24 a och 24 b § förverkligas, om den beskrivning som avses i 28 §, om de förfaranden som används för ärendehantering och informationshanteringen i samband med tjänsteproduktion, om tekniken för omvandling av handlingar till elektroniskt format, om upprättande av elektroniska förbindelser och om beskrivningar av tekniska gränssnitt, om användning och administrering av tekniska gränssnitt samt om förfarandena för användning av gränssnitt, med undantag för säkerhetsklassificerade handlingar. Myndigheten ska inom utsatt tid lämna informationshanteringsnämnden begärd information.

5 kap.

Skapande och elektronisk överföring av informationsmaterial

19 §

Omvandling av informationsmaterial till elektroniskt format och materialens tillgänglighet

Med beaktande av vad som särskilt föreskrivs om rätten till information och om skydd för personuppgifter, ska myndigheten se till att informationsmaterialet är tillgängligt och att materialet

Riksdagens svar RSv 107/2021 rd

med tillhörande metadata kan utnyttjas i ett allmänt maskinläsbart format, om materialet kan omvandlas direkt från originalformatet till maskinläsbart format. Värdefulla datamängder som avses i 24 b § 1 mom. ska finnas tillgängliga i maskinläsbart format.

— — — — —

24 a §

Tillgång till information som uppdateras ofta

I 16 § 2 mom. i lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet avsedd information som ska lämnas ut ur sådana offentliga handlingar i elektronisk form som uppdateras ofta eller i realtid ska på begäran finnas tillgänglig med hjälp av tekniska gränssnitt genast efter att informationen har samlats in och vid behov som en bulknedladdning.

Om det av ekonomiska eller tekniska orsaker medför oskäligt besvär för myndigheten att iaktta 1 mom., ska informationen finnas tillgänglig inom en sådan tidsfrist eller med sådana temporära tekniska begränsningar som inte i onödan försvårar utnyttjandet av den.

24 b §

Tillgång till värdefulla datamängder

Med *värdefulla datamängder* avses datamängder om vars tillgänglighet det på grund av deras ekonomiska eller sociala betydelse föreskrivs i de genomförandeakter som avses i artikel 14.1 i Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2019/1024 om öppna data och vidareutnyttjande av information från den offentliga sektorn.

Värdefulla datamängder, som den som får informationen enligt vad som särskilt föreskrivs i lag har rätt att få och rätt att behandla, ska på begäran finnas tillgängliga med hjälp av tekniska gränssnitt. Informationen ska vid behov även finnas tillgänglig som en bulknedladdning.

Närmare bestämmelser om förteckningen över värdefulla datamängder och tillgången till dessa datamängder utfärdas enligt vad som föreskrivs om dem i Europeiska unionens lagstiftning genom förordning av statsrådet, om inte något annat föreskrivs någon annanstans i lag.

Denna lag träder i kraft den

20 .

Lag

om ändring av 16 och 34 § i lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet (621/1999) 16 § 2 mom. och 34 § 1 mom. 5 punkten, sådana de lyder, 16 § 2 mom. i lag 385/2007 och 34 § 1 mom. 5 punkten i lag 495/2005, och
fogas till 34 § 1 mom., sådant det lyder i lag 495/2005, en ny 6 punkt som följer:

16 §

Hur en handling skall lämnas ut

Av de offentliga uppgifterna i ett beslutsregister som förs av en myndighet med hjälp av automatisk databehandling har man rätt att få en kopia i form av en teknisk upptagning eller annars i elektronisk form, om inte något annat följer av särskilda skäl. På samma sätt har man rätt att få en kopia i elektronisk form av sådana offentliga handlingar i elektronisk form som uppdateras ofta eller i realtid, om informationen till innehållet ändras eller föråldras snabbt och den inte ingår i en myndighets personregister eller någon annan sådan handling ur vilken information får lämnas ut endast under vissa förutsättningar. Utlämnande av uppgifter i elektronisk form eller som en teknisk upptagning ur en annan offentlig handling beror på myndighetens prövning, om inte något annat föreskrivs. Kopior av videoinspelningar eller andra motsvarande upptagningar som en myndighet gjort av förhör eller motsvarande händelser där någon hörs får dock lämnas ut endast om den person som hörs i upptagningen samtycker eller om det med hänsyn till upptagningens innehåll är uppenbart att utlämnandet av kopian inte innebär en kränkning av den hördas personliga integritet.

34 §

Avgifter

För utlämnande av en handling med stöd av 9 och 11 § tas ingen avgift ut när

5) lämnandet av den begärda handlingen ingår i myndighetens skyldighet att ge råd, höra eller informera,

6) det gäller värdefulla datamängder som avses i 24 b § 1 mom. i lagen om informationshantering inom den offentliga förvaltningen.

Denna lag träder i kraft den

20 .

Lag

om vidareutnyttjande av data som innehas av företag som producerar vissa allmännyttiga tjänster

I enlighet med riksdagens beslut föreskrivs:

1 §

Tillämpningsområde

Denna lag tillämpas på företag där offentliga samfund har bestämmande inflytande och som är verksamma

1) inom sektorer som anges i 6—9 § i lagen om upphandling och koncession inom sektorerna vatten, energi, transporter och posttjänster (1398/2016),

2) på det sätt som avses i artikel 2 i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1370/2007 om kollektivtrafik på järnväg och väg och om upphävande av rådets förordning (EEG) nr 1191/69 och (EEG) nr 1107/70,

3) som lufttrafikföretag som fullföljer allmän trafikplikt enligt artikel 16 i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1008/2008 om gemensamma regler för tillhandahållande av lufttrafik i gemenskapen, eller

4) som rederier som fullföljer allmän trafikplikt enligt artikel 4 i rådets förordning (EEG) 3577/92 om tillämpning av principen om frihet att tillhandahålla tjänster på sjötransportområdet inom medlemsstaterna (cabotage).

Ett företag anses stå under bestämmande inflytande av ett offentligt samfund när det offentliga samfundet ensamt eller tillsammans med andra offentliga samfund har bestämmande inflytande som avses i 1 kap. 5 § eller 6 § 2 mom. i bokföringslagen (1336/1997) i företaget eller när offentliga samfund annars direkt eller indirekt kan utöva bestämmande inflytande över företaget på grund av ägarförhållanden, finansiellt deltagande eller de regler som tillämpas i fråga om företaget.

2 §

Handlingar

Denna lag tillämpas på i 1 § avsedda företags handlingar vars produktion utgör en del av sådana tjänster inom en i 1 § 1 mom. avsedd sektor som en myndighet anser vara allmännyttiga och i fråga om vilka det därför genom lag eller förordning eller på något annat för företaget bindande sätt har uppställts särskilda skyldigheter som gäller offentliga tjänster.

Denna lag tillämpas inte på

1) handlingar som har direkt koppling till verksamhet som på det sätt som avses i 10 § i lagen om upphandling och koncession inom sektorerna vatten, energi, transporter och posttjänster har fastställts vara direkt konkurrensutsatt på marknader med fritt tillträde,

2) handlingar som är myndighetshandlingar enligt 5 § 2 mom. i lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet (621/1999),

3) handlingar till vilka tredje parter innehar industriella rättigheter eller upphovsrätt,

Riksdagens svar RSv 107/2021 rd

4) handlingar vars tillgänglighet är begränsad i någon annan lag för att skydda affärshemligheter, statens säkerhet eller personuppgifter eller av någon annan motsvarande orsak.

Med *handling* avses i denna lag utom en framställning i skrift eller bild även ett meddelande som avser ett visst objekt eller ärende och uttrycks i form av tecken som på grund av användningen är avsedda att höra samman och vilket kan uppfattas endast med hjälp av automatisk databehandling eller en ljud- eller bildåtergivningsanordning eller något annat hjälpmedel.

3 §

Vidareutnyttjande av handlingar

Ett företag som för kommersiella eller icke-kommersiella ändamål tillåter användning av en handling som det innehar, eller som enligt lagstiftning, internationella avtal, en myndighets föreskrift eller föreläggande eller av någon annan för företaget förpliktande anledning måste tillåta sådan användning av en handling som det innehar, ska iaktta vad som i denna lag föreskrivs om villkor för användning av handlingar och handlingars tillgänglighet.

4 §

Hur handlingar ska lämnas ut

Handlingar ska vara tillgängliga i alla redan existerande filformat och alla redan existerande språkversioner. Handlingar ska dessutom finnas tillgängliga i ett elektroniskt, allmänt använt maskinläsbart format med tillhörande metadata, om det är ändamålsenligt och möjligt utan oskäligt besvär.

5 §

Tillgång till värdefulla datamängder

Med *värdefulla datamängder* avses datamängder om vars tillgänglighet det på grund av deras ekonomiska eller sociala betydelse föreskrivs i de genomförandeakter som avses i artikel 14.1 i Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2019/1024 om öppna data och vidareutnyttjande av information från den offentliga sektorn.

Värdefulla datamängder ska på begäran finnas tillgängliga i maskinläsbart format, med hjälp av tekniska gränssnitt. Om det behövs, ska dessa data också finnas tillgängliga som en bulknedladdning.

Närmare bestämmelser om värdefulla datamängder och tillgången till dem utfärdas enligt vad som föreskrivs om dem i Europeiska unionens lagstiftning genom förordning av statsrådet, om inte något annat föreskrivs någon annanstans i lag.

Riksdagens svar RSv 107/2021 rd

6 §

Tillgång till data som uppdateras ofta

Data ska på begäran finnas tillgängliga med hjälp av tekniska gränssnitt, genast efter att de har samlats in och vid behov som en bulknedladdning, om det är fråga om information som

- 1) uppdateras ofta eller i realtid, och
- 2) till innehållet ändras eller föråldras snabbt.

Om det av ekonomiska eller tekniska orsaker medför oskäligt besvär för ett företag att iaktta 1 mom., ska data finnas tillgängliga inom en sådan tidsfrist eller med sådana temporära tekniska begränsningar som inte i onödan försvårar utnyttjandet av informationen.

7 §

Avgifter

Företag ska fastställa de avgifter som eventuellt tas ut för utlämnande av handlingar eller för att hålla dem tillgängliga så att de inkomster som avgifterna ger inte under räkenskapsåret överskrider det totala beloppet av kostnader för insamling, produktion, kopiering, distribution och lagring av data i handlingarna med tillägg av en skälig vinst. En skälig vinst fastställs som en procentandel av de kostnader som uppkommit och får högst utgöra beloppet av den fasta räntan för Europeiska centralbankens huvudsakliga refinansieringstransaktioner ökat med fem procentenheter.

Om det för att utlämna eller hålla en handling tillgänglig krävs skydd av affärshemligheter eller behandling av handlingen så att den inte innehåller personuppgifter som avses i artikel 4.1 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/679 om skydd för fysiska personer med avseende på behandling av personuppgifter och om det fria flödet av sådana uppgifter och om upphävande av direktiv 95/46/EG (allmän dataskyddsförordning), kan företaget lägga kostnaderna för dessa åtgärder till de kostnader som avses i 1 mom.

Värdefulla datamängder som avses i 5 § ska vara tillgängliga avgiftsfritt.

Företag ska i förväg i ett allmänt datanät offentliggöra de faktiska beloppen av och grunderna för avgifter som tas ut för utlämnande av handlingar och för att de finns tillgängliga, om inte sådant offentliggörande anses uppenbart onödigt.

8 §

Icke-diskriminering och jämlikt bemötande

Företag ska behandla användarna av handlingar som företagen innehar på ett jämlikt sätt. Ett företag får ställa endast sådana villkor för användningen av handlingar som är objektiva, proportionerliga, icke-diskriminerande och motiverade av mål av allmänt intresse.

Riksdagens svar RSv 107/2021 rd

9 §

Exklusiva avtal

Avtal eller andra arrangemang mellan företag och tredje parter får inte innefatta ensamrätter som begränsar vidareutnyttjande av handlingar, om inte det är nödvändigt för att tillhandahålla en tjänst som är av allmänt intresse. Grunderna för beviljande av ensamrätt ska ses över regelbundet minst vart tredje år.

Exklusiva arrangemang som avses i 1 mom. ska göras offentligt tillgängliga i ett allmänt datanät minst två månader innan de träder i kraft. De slutliga villkoren i dessa avtal eller andra arrangemang ska göras offentligt tillgängliga i ett allmänt datanät.

Företag ska göra rättsliga eller praktiska arrangemang som, utan att innefatta ensamrätter, syftar till eller kan antas leda till begränsad tillgänglighet för vidareutnyttjande av handlingar för andra aktörer än de parter som deltar i arrangemanget, tillgängliga i ett allmänt datanät. Dessa rättsliga eller praktiska arrangemang ska göras tillgängliga i datanätet minst två månader innan de träder i kraft. Företaget ska regelbundet och i varje fall vart tredje år se över sådana rättsliga eller praktiska arrangemangs inverkan på tillgången till data. De slutliga villkoren i sådana arrangemang ska vara offentliga, och företaget ska göra dem offentligt tillgängliga i datanätet.

10 §

Ikraftträdande

Denna lag träder i kraft den 20 .

11 §

Övergångsbestämmelser

Exklusiva arrangemang som är i kraft vid ikraftträdandet av denna lag, och på vilka undantaget enligt 9 § 1 inte kan tillämpas, upphör att gälla när avtalen i fråga löper ut och i varje fall senast den 17 juli 2049.

Lag

om vidareutnyttjande av forskningsmaterial som producerats med offentliga medel

I enlighet med riksdagens beslut föreskrivs:

1 §

Tillämpningsområde

Denna lag tillämpas på forskningsmaterial som är offentligt finansierat och som forskare, organisationer som bedriver forskning eller organisationer som finansierar forskning har gjort offentligt tillgängligt via ett datalager.

Denna lag tillämpas inte på handlingar som omfattas av tredje parter industriella rättigheter eller upphovsrätter eller som innehas av andra kulturinstitutioner än bibliotek, högskolornas bibliotek inbegripna, museer eller arkiv.

På myndighetshandlingar som avses i 5 § 2 mom. i lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet (621/1999) tillämpas vad som föreskrivs i den lagen och i lagen om informationshantering inom den offentliga förvaltningen (906/2019), dock så att på avgiftsfrihet för forskningsmaterial tillämpas vad som föreskrivs i 3 § 2 mom. i denna lag.

2 §

Definitioner

I denna lag avses med

1) *forskningsmaterial* handlingar i digital form som inte är vetenskapliga publikationer men som är sammanställda eller producerade i samband med vetenskaplig forskning och som används som bevis i forskningsprocesser eller som i forskarsamfundet anses allmänt behövliga för att validera forskningsresultat,

2) *handling* en framställning i skrift eller bild samt ett meddelande som avser ett visst objekt eller ärende och uttrycks i form av tecken som på grund av användningen är avsedda att höra samman och vilket kan uppfattas endast med hjälp av automatisk databehandling eller en ljud- eller bildåtergivningsanordning eller något annat hjälpmedel,

3) *utgivare av forskningsmaterial* sådana forskare, organisationer som bedriver forskning och organisationer som finansierar forskning som har gjort forskningsmaterial offentligt tillgängliga.

3 §

Vidareutnyttjande av forskningsmaterial

Utgivare av forskningsmaterial ska tillåta användning av materialet för kommersiella eller icke-kommersiella ändamål.

Användningen av forskningsmaterial ska vara avgiftsfri.

Riksdagens svar RSv 107/2021 rd

4 §

Forskningsmaterials format

Utgivare av forskningsmaterial ska göra forskningsmaterialet tillgängligt i alla redan existerande format och alla redan existerande språkversioner. Forskningsmaterial ska dessutom göras tillgängliga i ett elektroniskt, allmänt använt maskinläsbart format med tillhörande metadata, om det är ändamålsenligt och möjligt utan oskäligt besvär.

5 §

Icke-diskriminering och jämlikt bemötande

Utgivare av forskningsmaterial ska behandla användarna av forskningsmaterialet på ett jämlikt sätt. Villkoren för användningen av forskningsmaterialet ska vara objektiva, proportionerliga, icke-diskriminerande och motiverade av mål av allmänt intresse.

6 §

Förbud mot exklusiva avtal

Avtal eller andra arrangemang mellan utgivare av forskningsmaterial och tredje parter får inte innefatta ensamrätter som begränsar vidareutnyttjande av forskningsmaterialet, om inte det är nödvändigt för att tillhandahålla en tjänst som är av allmänt intresse. Grunderna för beviljande av ensamrätt ska ses över regelbundet minst vart tredje år.

Exklusiva arrangemang som avses i 1 mom. ska göras offentligt tillgängliga i ett allmänt datanät minst två månader innan de träder i kraft. De slutliga villkoren i dessa avtal eller andra arrangemang ska göras offentligt tillgängliga i ett allmänt datanät.

Utgivare av forskningsmaterial ska göra rättsliga eller praktiska arrangemang som, utan att innefatta ensamrätter, syftar till eller kan antas leda till begränsad tillgänglighet för vidareutnyttjande av forskningsmaterial för andra aktörer än de parter som deltar i arrangemanget, tillgängliga i ett allmänt datanät. Dessa rättsliga eller praktiska arrangemang ska göras tillgängliga i datanätet minst två månader innan de träder i kraft. Sådana rättsliga eller praktiska arrangemangs inverkan på tillgången till data ska ses över regelbundet och i varje fall vart tredje år. De slutliga villkoren i sådana arrangemang ska vara offentliga, och de ska göras offentligt tillgängliga i ett datanät.

7 §

Ikraftträdande

Denna lag träder i kraft den

20 .

Riksdagens svar RSv 107/2021 rd

Helsingfors 23.6.2021

På riksdagens vägnar

talman

generalsekreterare